

Łódź, 15 maja 2024 r.

Szanowny Pan
Dariusz Wieczorek
Minister Nauki

Szanowny Panie Ministrze,

w imieniu [REDAKTOWANE] zwracamy się z petycją o niewykluczanie łódzkich bibliotek z uczestnictwa w centralnym katalogu bibliotecznym.

Obecnie istniejący ogólnodostępny katalog NUKAT został utworzony ponad 20 lat temu jako centralny katalog dla bibliotek akademickich i naukowych i jest prowadzony przez Bibliotekę Uniwersytetu Warszawskiego, a subsydiowany jedynie do końca bieżącego roku z dotacji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Przez lata funkcjonowania i rozwoju współpracy między bibliotekami udało się stworzyć centralny zasób złożony z 13 mln rekordów obejmujących zasoby 171 różnej wielkości bibliotek. Należy zaznaczyć, że rekordy zapisane w tym katalogu są walidowane, a więc jest weryfikowana ich poprawność merytoryczna i zgodność z kartoteką haseł wzorcowych. Ponadto każdy z rekordów zapisany w bazie posiada *siglum*, za pomocą którego można zidentyfikować bibliotekę, w której opisywany fizyczny zasób się znajduje. Uniwersalność katalogu polega również na tym, że jest on bezpłatny dla uczestniczących bibliotek i neutralny technologicznie, tzn. że każda biblioteka, niezależnie od wykorzystywanego lokalnie systemu katalogowego ma możliwość nie tylko pobierać z niego rekordy, ale również je współkatalogować, przyczyniając się tym samym do synergicznego rozwoju centralnego zasobu oraz zmniejszenia kosztów jego powiększania.

Zaprzestanie finansowania i zamknięcie katalogu NUKAT z końcem 2024 roku spowoduje, że jako całe społeczeństwo stracimy poważny ogólnonarodowy zasób, z którego obecnie korzysta nie tylko środowisko naukowe, ale całe społeczeństwo.

Budowany przez Bibliotekę Narodową w ramach „Narodowego programu rozwoju czytelnictwa 2.0” centralny system biblioteczny OMNIS realizuje dobry kierunek rozwoju centralnych inicjatyw, ale posiada jeszcze wady, które powodują, że katalog ten nie przejmie od początku roku 2025 funkcjonalności katalogu NUKAT, w szczególności pozbawi zdecydowaną większość bibliotek z nim współpracujących czynnego dostępu do nowego katalogu. Dostęp ten można uzyskać wyłącznie przez wdrożenie w bibliotece wybranego przez Bibliotekę Narodową komercyjnego systemu bibliotecznego ALMA, na co dotąd uzyskało finansowanie tylko kilkanaście wielkich i średnich bibliotek uczelnianych.

Z punktu widzenia środowiska łódzkiego, a więc 10 bibliotek naukowych należących do Łódzkiej Akademickiej Sieci Bibliotecznej ŁASB, jedynie 4 spełniają kryteria dostępowe do „Narodowego programu rozwoju czytelnictwa 2.0”, co dla pozostałych 6 instytucji oznacza formalne i rzeczywiste wykluczenie z inicjatywy centralnego katalogowania zasobów. Należy tu nadmienić, że księgozbiór bibliotek ŁASB jest bardzo

zróżnicowany i wszechstronny , gdyż tylko 2 z 10 bibliotek ŁASB są bibliotekami uniwersalnymi, a pozostałe 8 to biblioteki specjalistyczne.

Popieramy pomysł tworzenia i utrzymania katalogu centralnego przez predystynowaną do tego zadania Bibliotekę Narodową. Jednak, aby to zadanie zostało zrealizowane z pożytkiem dla całego środowiska naukowego i akademickiego powinny być, wg nas, spełnione następujące warunki:

1. Katalog centralny musi być neutralny technologicznie, tzn. każda biblioteka z dowolnym system katalogowym powinna mieć możliwość bezpłatnego czynnego udziału w tworzeniu katalogu centralnego (np. poprzez udostępnienie API w systemie ALMA).
2. Metadane w katalogu centralnym powinny być walidowane wg określonych zasad i spójne z kartoteką haseł wzorcowych zapewniając w ten sposób profesjonalny i adekwatny opis każdego katalogowanego obiektu zapewniając jednolite opisy bibliograficzne wszystkim współkatalogującym bibliotekom.
3. Katalog centralny powinien zapewniać automatyczną aktualizację rekordów dla wszystkich bibliotek korzystających z katalogu centralnego niezależnie od tego czy są czynnym czy biernym użytkownikiem wspólnego systemu katalogowego
4. Zamieszczone w centralnym katalogu metadane powinny wskazywać instytucję, w której zlokalizowany jest fizyczny zasób, ułatwiając w ten sposób każdemu obywatelowi dostęp do pełnej treści wyszukanego obiektu.
5. Katalog centralny powinien również współpracować z systemem WorldCat, zapewniając informacje o zasobach polskich bibliotek na poziomie ogólnoświatowym.

Aby nie zaprzepaścić 20-letniego dorobku środowiska bibliotekarskiego, w tym łódzkiego, apelujemy, aby do czasu uzyskania powyższej funkcjonalności przez katalog centralny prowadzony przez Bibliotekę Narodową utrzymać finansowanie zespołu i zadań katalogu NUKAT na poziomie umożliwiającym kontynuowanie podjętej przed laty misji.

Do wiadomości:
P. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego